جۇڭگو (شینجیاڭ) ھەركىن ساۋدا سناق رايونى سالىرىن باسنادى

جوعارى دەڭگەيلى ھەركىن ساۋدا سناق رايونىن قۇرۇدى بلگەرلەتەمىز

ـــ ئۇرىمجى كەدەنى پارتكومىنىڭ شۇجيى، كەدەن باستىعى حاۋ ۋيمىڭمەن سۇحبات

قۇزىرلى سۇحبات

□ انار بۇلت \ شینجیاڭ گازەتىنىڭ ئتلشسى لۇ فىڭباۋ

شینجیاڭنىڭ ھەركىن ساۋدا سناق رايونى قۇرۇلىسندا قايتكەندە مەحانيزمدە جاڭالىق اشىپ، شینجیاڭنىڭ سىرتقى ساۋداسىنىڭ جاڭالىق اشا داۋىنا اناعۇرلىم زور قولايللىق ازىرلەۋگە بولادى؟ قايتكەندە زەردەلى كەدەن قۇرۇلىسىن بلگەرلەتۇگە نزدەنىس جاساپ، شینجیاڭنىڭ ھەركىن ساۋدا سناق رايونىنىڭ جوعارى ساپالى داۋىنىڭ نەگىزىن بەكەمدەۋگە بولادى؟ 11 ـ ايدىڭ 9 ـ كۈنى ئتلشى ئۇرىمجى كەدەنى پارتكومىنىڭ شۇجيى، كەدەن باستىعى حاۋ ۋيمىڭگە ارناۋلى تىلشلىك جاسادى.

شینجیاڭ ـــ ەلمىزدى ورتا ازيامەن، باتىس ازيامەن، ەۋروپامەن تۇتاستىراتىن شەشۇشى ئتۇين. سوڭعى جىلدارى شینجیاڭ شەكارا وتكەلىنىڭ قاتتى بولشەك قۇرىلعىلارىن جاقسارتۇ، كەدەننەن ئوتۇدى قولايلىلاندىرۇ دەڭگەيىن جوعارىلاتۇ جاعىندا ئۇرتىس كۇش سالىپ، زات اينالىمى تورابى قۇرىلىسىن كۇشەيتىپ، سىرتقى ساۋدانىڭ جوعارى ساپالى داۋىن بلگەرلەتتى.

شینجیاڭ ھەركىن ساۋدا سناق رايونىنىڭ 3 اۋماعىندا تۇڭعىشتاپ شەكارا وتكەلى بار، تاس جول، تەمىر جول، اۋە جولى سىندى ئۇش ئتۇردى قامتيدى، ونىڭ ۇستىنە بارلىعى ئتۇيىندى تۇراپتىق شەكارا وتكەلدەرى. "شینجیاڭنىڭ ھەركىن ساۋدا سناق رايونى قۇرىلىسى قولايلىلانعان كەدەننەن وتكىزۇ ورتاسىنان ايرىلا المايدى، سوندىاي ـ اق بۇل دا ئبزدىڭ ۇزدىكسىز قولشىنىس جايتىن بەتالىسمىز بولىپ تابىلادى"، ـ دەدى حاۋ ۋيمىڭ.

«جۇڭگو (شینجیاڭ) ھەركىن ساۋدا سناق رايونىنىڭ جالپى تۇلعالىق جوباسى» "ەۋروپا ـ ازيانى ۇلاستىراتىن كەشەندى زات اينالىمى تورابىن قۇرۇدى" العا قويدى، بۇل شەكارا وتكەلدەرىنىڭ بىرلەسپە داۋىنا نزدەنىس جاساۋدى قولداپ، "جالاڭ تەرەزەنى" ساپالىلاندىرۇ، دەڭگەيىن كوتەرۇدى جەدەلدەتپە"، "زەردەلى كەدەن، زەردەلى شەكارا، زەردەلى بىرگە يگىلىكتەنپە ۇلاستىرۇ" بوينشا قۇرۇدى جانە دامىتۇدى بلگەرلەتۇگە سايادى.

"بۇل كەدەننىڭ جوعارى ساپالى داۋىنا ورايازىرلەدى". حاۋ ۋيمىڭ بىلاي دەدى: "ئبز شینجیاڭنىڭ كاسپ سالاسىنىڭ داۋ ئىس جۇزىندىگىمەن ۇشتاسترىپ، العاشقى جاساماپازدىق زەرتتەۋىن ونان ارى كۇشەيتىپ، باقلاۋ ـ باسقارۋ تۇزىمىندە جاڭالىق اشۇ قىزمەتىن جەرگىلىكتى جاعدايعا قاراي ورىستەتپە، قاتىستى ساياساتتار دىڭ تەزىرەك تىاناقتانۇىن بەلسەندى بلگەرلەتپە، شینجیاڭنىڭ ھەركىن ساۋدا سناق رايونى قۇرىلىسنا ەڭ زور كەدەندىك قولداۋ كورسەتەمىز".

حالقارالىق سەلبەستىكتى تەرەڭدەتۇ جاعىندا حاۋ ۋيمىڭ بىلاي دەدى: شینجیاڭنىڭ تۇڭىرەگىندەگى ەلدەردىڭ ەرەكشە ونمەدەرىن يمپورت ەتۇدى بىرتىندەپ كەڭەيتپە، قاتىستى ەكى جاقتى كەلىسىمدەرگە جەدەل قول قويىسۇدى بلگەرلەتەمىز. جۇڭگو ـ ورتا ازيا وڭىرلىك تەكسەرۇ، كارانتينەدەۋ حاۋىپسىزدىك تەحنيكاسى سەلبەستىگىن جانە اۋىس ـ كۇيىسىن بلگەرلەتپە، جۇڭگو ـــ ورتا ازيا زاڭ ـ ەرەجەلەرى ولشەمدى ينفورماتسيا اۋىس ـ كۇيىس تۇعىرىن قۇرامىز.

ئۇرىمجى كەدەنى شینجیاڭ ھەركىن ساۋدا سناق رايونىن قۇرۇدى ورايا ەتپە، كەدەننەن ئوتۇدى قولايلىلاستىرۇ جاعىندا كۇش سالىپ، شەكارا وتكەلىنەن اۋىل شارۋاشلىق قوسىمشا ونمەدەرىن كەدەننەن تەز وتكىزۇدىڭ "تاسىل ارناسىنىڭ" جالپى بەتتىك قامتىمىن بلگەرلەتپە، ماڭىزدى كەن ونمەدەرىنىڭ "شەكارا وتكەلى + جۇك ئتۇسرۇ ورنى" بىرلەسكەن باقلاۋ ـ باسقارۋ ۇلگىسىن اتقارىپ، تۇتاس اۋتوكولىكتى باجىسىز قامبادا ساقتاۋ بوينشا ئبر جولدا تەكسەرۇ، ئبر رەت تاسىمالداۋ، ئبر تۇلعالى جۇمىس ىستەۋ سىندى "ۇشتە ئبر" باقلاۋ ـ باسقارۋ ۇلگىسىن ورناتادى.

"كاسپ سالاسى تىرەگى ـــ شینجیاڭ ھەركىن ساۋدا سناق رايونىنىڭ ۇتىمدى داۋىنىڭ نەگىزى، كەدەن ھەركىن ساۋدا سناق رايونىنا جاڭا كاسپ كۇيىن جەتىلدىرۇگە قۇلشىنادى". حاۋ ۋيمىڭ بىلاي دەدى: ئۇرىمجى كەدەنى شینجیاڭ ھەركىن ساۋدا سناق رايونىنداعى كاسپورىندارىدىڭ كەشەندى قورعاماللى باجى اۋماعىندا رەمونتتالاتىن تاۋار مازمۇنى بوينشا "ەكى باسى سىرتتا بولعان" ينجەنەريالىق ماشينا، رەلىستى قاتىناس، اۋياتسيا، عارىش سياقتى باجىسىز رەمونتتاۋ كاسىبىن ورىستەتۇىن قولداپ، الەمدىك بايلىق سەپتەۋ قۇاتىنا يە وتكەرمەلەۋ، جيناۋ، توپتاۋ جانە حالقارالىق بولۇ ـ تاراتۇ كاسىبىن جەتىلدىرۇىن، مانەرلەۋ، جاساۋ جانە ئوندىرىس ـ قىزمەت وتەۋدىڭ جوعارى، تومەنگى بۇىننداعى كاسپورىندارىدىڭ شوعىرلانا، توپتالا داۋىن بلگەرلەتەدى.

شینجیاڭنىڭ "5 وتكەلى 8 ەلگە تۇتاسقان، ئبر جولى ەۋروپا ـ ازيانى جالعاعان" وڭىرلىك ورىن باسىمدىعى بار، سىرتقى ساۋدا كومەسكى كۇشى زور. حاۋ ۋيمىڭ بىلاي دەدى: كەدەن شینجیاڭنىڭ سىرتقى ساۋدادا جاڭالىق اشا داۋىن بلگەرلەتپە، شەكارالىق قامبا، شەتەلدەگى قامبا قۇرىلىسنا كۇش ۇستەپ، كوپ قامبا بىرلەسپە ارەكەتتەنگەن شەكارا اتتاعان جيناۋ، تاسىمالداۋ ۇلگىسىن ورناتپە، شەكارا اتتاعان تاپسىرىستق زات اينالىمى تاسىمال ونمەدىلگىن جوعارىلاتپە، كاسپورىننىڭ تيجارات وزىندىك قۇنىن تومەندەتپە، ئونمەدى ساتقاننان كەيىنگى قامتاماسىز ەتۇ قۇاتىن جوعارىلاتپە، ورتا، شاعىن كاسپورىندارىدىڭ حالقارالىق بازارعا ئورىس اشۇىنا كۇش ۇستەيدى.

شینجیاڭ ھەركىن ساۋدا سناق رايونىن قۇرۇ باربىسىندا ئۇرىمجى كەدەنى باجىنى كەشرۇ سياقتى ساياساتتىق باسىمدىقتاردى تولىق ساۋلەلەندىرپ، ھەركىن ساۋدا سناق رايونى، كەشەندى قورعاماللى باجى اۋماعى، قورعامالى باجى باقلاۋ ـ باسقارۋ ورنىنىڭ كاسپ سالاسىمەن ورگانيكالى توعىسۇىن ۇزدىكسىز كۇشەيتپە، كاسپورىننىڭ "ەكى بازارمەن" ئتپتى دە ويداعداي ۇشتاسۇىنا كۇش ۇستەپ، شینجیاڭنىڭ اناعۇرلىم كەڭ كولەمدە، اناعۇرلىم كەڭ سالادا، اناعۇرلىم تەرەڭ قاباتتا سىرتقا ەسىك اشۇىن كۇش سالا بلگەرلەتپە، شینجیاڭنىڭ ەلمىزدىڭ ازيا ـ ەۋروپا التىن ارناسىنا جانە باتىسقا ەسىك اشۇىنىڭ الدىڭعى شەبىنە اينالۇىن بلگەرلەتەدى.

"كەلەسى قادامدا، ئبز شینجیاڭ ھەركىن ساۋدا سناق رايونى قۇرىلىسىن ورايا ەتپە، زەردەلى كەدەن قۇرىلىسىندا مەن' زەردەلى كەدەن قۇرىلىسىندا قۇاتتى ەل' ارەكەتىن ۇزدىكسىز بلگەرلەتپە، جۇرەكتىلىكپەن سناپ، جۇرەكتىلىكپەن ۇمتىلىپ، ئوز الدىمىزعا رەفورما جۇرگىزىپ، ھەركىن ساۋدا سناق رايونى قۇرىلىسىنىڭ شینجیاڭ قالبىن تۇلعالاۋعا كۇش ۇستەيمىز"، ـ دەدى حاۋ ۋيمىڭ.

(باسى 1 ـ بەتتە)

وسلايشا، گۇاڭشيده 30 جىل جاڭا تەڭىز ونمەدەرى باعمىشلىعمەن اينالىسقان وسى بىرنەشە ادام شینجیاڭ شىشى جاڭا سۇ ونمەدەرى شەكتى سەرىكتەستىگىن قۇرىپ، وتانىمىزدىڭ باتىس سولتۇستىگىندە سورتاڭ جەر جاڭا تەڭىز ونمەدەرىن باعۇ بازاسىن تۇلعالاۋدى باستايدى.

2017 ـ جىلدان باستاپ مەملەكەت "شۇڭقىر سورتاڭ جەردەگى باعمىشلىقتى بلگەرلەتۇ"، "سورتاڭ جەردە باقشىلىقتى، ەگىنشىلىكتى جان ـ جاقتى پايدالانۇ ۇلگىسى"، "سورتاڭ سۇ باعمىشلىعىن بەلسەنە دامىتۇ" سياقتى سيگنالدارىدى شعارىپ، شینجیاڭنىڭ ەگىمشىلىككە ۇيلەسپەيتىن جەرلەردى تىڭنان كادەگە جاراتۇىنا مۇمكىندىك جاسادى.

بيىل سىچۇاننان كەلگەن حى بيڭحۇي كۇشار قالاسى شىقىلا قالاشعى قۇمەرىق قىستاعىندا "تەڭىز شايانىن تۇششى سۇدا باعۇدى" سناق ەتپە، 40 كولشىكتە وڭتۇستىك امەريكا اق قوساقتى سۇ شايانىن زاۋودتاندىرىپ ئوسىردى.

"بۇرىن بۇل جەردىڭ ئبارى ەگىن سالۇعا كەلمەيتىن سورتاڭ جەر ەدى، قازىر ئبز بۇل ارعا زاۋود سالىپ، شايان باعىپ وتىرمىز، كەلەر جىلى جوسپار بوينشا تاعى 40 كولشىك سىكە قوسىلادى"، ـ دەدى حى بيڭحۇي.

كوپتەگەن تەحنيكالىق جەتىستىك شینجیاڭدا تياناقتادى

ەگىن سالۇعا كەلمەيتىن، مال باعۇعا بولمايتىن جەردە جاس تەڭىز ونمەدەرىن باعۇدا كوپتەگەن تەحنيكالىق بوگەتتەردى بۇزۇ قاجەت.

"ئبز وسى ارادعى سورتاڭ جەردىڭ ەرەكشەلىگىنە نەگىزدەلىپ، سۇعا ميكرو ەلەمەنتتەر مەن پروبيوتيكتەردى قوسۇ ارقىلى جاڭا تەڭىز ونمەدەرىنىڭ وسۇىنە ۇيلەسەتىن جاساندى تەڭىز سۇىن داينىنادىق، باعىلعان جاڭا تەڭىز ونمەدەرىنىڭ ئدامى تەڭىزدە باعىلعاندارمەن قارايلاس"، ـ دەدى چىن جياجىن.

ايتۇعا وڭاي بولعانمەن، جاڭا تەڭىز ونمەدەرىنىڭ وسۇىنە ۇيلەسەتىن "تەڭىز سۇىن" ئدال، عىلمي داينداۋ، ئس جۇزىندە، وتە كۇردەلى. "جەرگىلىكتى ورىننىڭ قورشاعان ورتانى قورعاۋ تالابى بوينشا ئبز لاس زاتتار شىعارماۋدى، بىلعانىش تۇدىرماۋدى، ئسوز جوق، ورىنداۋدىمز كەرەك، سوندىقتان سۇدا نە كەم بولسا، سونى تولتىراۋ ئونبرا زاتتار كوبەيپ، بەسترىپ شعارۇعا كەلمەيدى"، ـ دەدى چىن جياجىن.

ئبرتالاي قىين ماسەلەنى شەشۇ بارىسىندا سەرىكتەستىك 8 ئتۇرلى پاتەنتكە قول جەتكىزىپ، ورنىقتى ئوندىرۇدى جۇزەگە اسىردى. قازىر سەرىكتەستىك قىزىلسۇ وبلىسىندا، حوتاندا، باينعولين وبلىسىندا جاڭا تەڭىز ونمەدەرى باعمىشلىق بازاسىن سالدى ئارى شعىس جۇلدىز تەڭبىلى، مارجان تەڭبىل، نيمىڭيۇي، ۇستريتسا، مارجان سياقتى ورتاشا، جوعارى سورتتى جاڭا تەڭىز ونمەدەرىن بىرتىندەپ ئوسىردى.

سورتاڭ جەردى قۇنارلاندىرۇ ۇشىن، سەرىكتەستىك تاعى قىزىل تۇ ەگىس الاڭىندا 30 مۇ جەرگە سۇ ونمەدەرى جەمىن سناق رەتىندە ەكتى، مۇنىڭ ئبارى "تۇز سىمىرەتىن داقىلدار"، توپىراقتاعى تۇز قۇرامىن ئونمەدى تۇردە ئسىمىرپ، سورتاڭدانۇ دەڭگەيىن تومەندەتەدى. قۇنارلىلاندىرىلعاننان كەيىنگى توپىراققا باسقا داقىلداردى ەگۇگە بولادى.

"ئبزدىڭ گۇاڭشيدەگى انا سەرىكتەستىگىمىز سۇ ونمەدەرى باعمىشلىعمەن اينالىسىپ جانە ساتۇمەن شۇعىلدانىپ قانا قويماي، جانە سۇ ونمەدەرى جەمى جانە ساڭىراۋقۇلاق تەكتەستەردى ئوندىرۇ كاسپ سالاسى تىزبەگى دە بار، بولاشاقتا وسىنداي ئبارىن شینجیاڭعا كوشىرىپ اكەلەمىز"، ـ دەدى شىشى جاڭا سۇ ونمەدەرى سەرىكتەستىگىنىڭ القا باستىعى ساي جۇنان.

بيىل 8 ـ ايدا نيڭبو داشۇەسى تەڭىز ـ مۇحيت شۇەيۇانىنىڭ باستىعى ۇاڭ چۇنلين ۇجىم باستاپ وڭتۇستىك، سولتۇستىك شینجیاڭدا تەكسەرۇ ـ زەرتتەۋ جۇرگىزدى، شۇەيۇان قول جەتكىزگەن تۇزدى سۇدا جاڭا تەڭىز ونمەدەرى سورتىن باعۇ تەحنيكالىق جەتىستىگىن شینجیاڭعا اكەلىپ، تيانشان الابىندىعى اناعۇرلىم كوپ اۋىل شارۋاشىلىعىندىعى سۇارۇ، سۇ ىعىستىرۇدان قالىپتاسقان سورتاڭ سۇلى الاپتى قايتادان پايدالانۇدى ئۇمت ەتتى.

"شینجیاڭدا جاڭا تەڭىز ونمەدەرىن باعۇدى ئبز اناعۇرلىم دالىرەك ايتساق، تۇزدى سۇ باعمىشلىعى دەۋگە بولادى، تۇزدىلعان بىرتىندەپ تومەندەتۇ ئادىسى ارقىلى قىسقىش قۇرتشاباعىن جەرگىلىكتى ورىننىڭ تۇزدى سۇ ورتاسىنا بىرتىندەپ ۇيلەستىرەمىز، سونمەن بىرگە قىسقىش قۇرتشاباعىنىڭ جەتىلۇىنە قاجەتتى ميكرو ەلەمەنتتەردى توقتايمىز". ۇاڭ چۇنلين بىلاي دەدى: "ئبز شینجیاڭنىڭ بىرنەشە جەرگىلىكتى ورىنمەن سەلبەستىك جاساۋ جوننىندە سويلەسپە جاتىرمىز، بولاشاقتا وسى تەحنيكانىڭ شینجیاڭعا تامىر تارتۇىن ئۇمت ەتەمىز".

"كوك استىق قامباسى" ارناۋلى ئتۇرىنىڭ ناتيجەسى العاشقى ادىمدا ايگىلەندى

بيڭتۇان 1 ـ شى ارال قالاسى 14 ـ تۇاننا ورنالاسقان اققۇ كولى توڭىرەكتەگى اۋىل شارۋاشىلىعىندا سۇارۇ، سۇ ىعىستىرۇدان قالىپتاسقان، سۇىنىڭ تۇز قۇرامى جوعارى. قايتكەندە وسى 1000 مۇدان اساتىن سۇ الابىنان ئونمەدى پايدالانۇعا ئارى ەكولوگيانى قالپىنا كەلتىرۇ ونمىدىلگىن كورۇگە بولادى؟

2021 ـ جىلى تارىم داشۇەسى مەملەكەتتىك ئتۇيىندى زەرتتەۋ ـ اشۇ جوسپارى "كوك استىق قامباسىندا عىلىم ـ تەحنيكالىق جاڭالىق اشۇ" ئتۇيىندى ارناۋلى ئتۇرىنىڭ شكى قۇرلىقتىق سورتاڭ سۇلى الابىندىعى شۇراتتى بالقىشلىق كاسىبى ۇلگىسىندە ۇلگى كورسەتۇ شینجیاڭ كول ەكولوگيالىق باعمىشلىق ۇلگىسىن قۇرۇ جانە ۇلگى كورسەتۇ نسانى وزەكتى ۇلگى كورسەتۇ تۇيىننە ات سالىسپ، اققۇ كولى باتىس سولتۇستىك اۋماقتاعى سناق تۇيىننە اينالدى.

افريكا تابان بالعى، كاليفورنيا الابۇعاسى، پلوتۇا بالعى، يارىكەن ئۇستىرت ئشومش بالعى سياقتى تۇزعا بەيىم سۇ ونمەدەرى تاڭدالپ كولدە باعىلدى. 2 جىل باقلاۋ ارقىلى زەرتتەۋ ۇجىمى وسى بالق تۇرلەرىنىڭ كولدە جاقسى وسەتىندىگىن بايقادى.

"بيىل مەنىڭ وقۇشىم ئبر ديسسەرتاتسيا جارىيالاپ، اققۇ كولىندە باعىلعان بالق تۇرلەرىنىڭ قورەكتىك قۇىرامى ھول، تاماشا تاعامدىق جانە ەكونوميكالىق قۇنى بار دەگەن كوزقاراسىن بايىمدادى"، ـ دەدى تارىم داشۇەسى سۇ ونمەدەرى باعمىشلىعى ئىلمىنىڭ پروفەسسورى، سورتاڭ سۇدى اشۇ، پايدالانۇ باعىتىنىڭ ماماندى چىن شىڭ ـ اۋ.

ايتكەنمەن، زەرتتەۋ ۇجىمىنىڭ نساناسى بۇل عانا ەمەس. "ئبز ئار جىلى اۋىل شارۋاشىلىعىندا سۇارۇدا، سۇ ىعىستىرۇدا قانشالىقتى سۇ ىعىستىرىلعانىن، باعمىشلىقتا قانشالىقتى پايدالانىلعانىن، بالق تۇرلەرىنىڭ شعارىندىلارىنىڭ جانە ونىڭ سۇ الابىن تولقىتۇىنىڭ سۇداعى ميكرو ورگانيزمدەرگە جاسايتىن اسەرىن، ت . ب ەسەپتەپ كورۇ ارقىلى توڭىرەگىندەگى سورتاڭ جەردىڭ وزگەرىسىن تۇلعالىق جاقتان ئبلىپ، سورتاڭ جەردى وڭاۋعا پايدالى ۇسىنىستار قويامىز"، ـ دەدى چىن شىڭ ـ اۋ.

سورتاڭ جەردىڭ كومەسكى كۇشىن اشىپ، بالقىشلىقتا ىڭعايلى بولسا بالقشلىقپەن اينالىسۇ وي جەلىسى ئۇرىمجى قالاسى مىدۇڭ رايونى ياڭ ماۋگۇڭ قالاشعى ۇولۇڭگاڭ قىستاعىنىڭ بەت ـ بەينەسىن وزگەرتتى.

ۇولۇڭگاڭ قىستاعىنىڭ جەرى ەگىمشىلىككە ۇيلەسپەيتىندىكتەن، قىستاق تۇرعىنارى قىستاقتىڭ سورتاڭ جەر كوپ بولۇ، سۇ الابى كەڭ بولۇ باسىمدىعىنان پايدالانىپ، سۇ ونمەدەرى باعمىشلىعى قىستاعىن تۇلعالادى. قازىر بۇكىل قىستاقتا 51 باعمىشلىق وتباسى، 3000 مۇدان استام بالق كولشىگى بار، باعىلاتىن بالق تۇرلەرىنىڭ ساپاسى جاقسى بولعاندىقتان، بازاردىڭ قىزۇ قارسى النۇىنا بولەندى.

"تالاي جىلدىق داۋۇ ارقىلى قىستاقتاعى ئشىنارا جەردىڭ ساپاسى قۇنارلىلاندىرىلدى، ئبز وسى جەرلەردى اينالىسقا سالىپ، ەكونوميكالىق داقىل ەگىپ وتىرمىز". ۇولۇڭگاڭ قىستاعى پارتيا ياچەيكاسىنىڭ شۇجيى ياڭ جۇن بىلاي دەدى: قىستاق "زەردەلى بالق باعۇ" جۇيەسىن قۇرىپ جاتىر، بۇل سۇدى قايتالامالى پايدالانۇدى جۇزەگە اسىرىپ، سۇ ونمەدەرى باعمىشلىعىنىڭ ەكولوگيالىق ئونمىن زور كولەمدە جوعارىلاتادى.

"2023 ـ جىلعى جۇڭگو ادەبيەت سالتاناتى. ماۋدۇن ادەبيەت سيلىعى كەشى" ۇجىندا وتكىزىلدى

لیۇ لیاڭچىڭ اۋىلنا ىستىق ىقلاسپەن العىس ايتتى

انار بۇلت \ شینجیاڭ گازەتىنىڭ ئتلشسى **لیۇ مىڭمىڭ** 11 ـ ايدىڭ 19 ـ كۇنى ۇرىمجىدەن حابارلايدى. "مەن لیۇ لیاڭچىڭمىن، شینجیاڭنان كەلدىم، وگەي اكەم اۋىل ـ قىساقتاعى ەرتەكشى ەدى، كىشكەنتايمىنان اڭگىمە ـ ەرتەك تىڭداپ ەرجەتتىم ئارى، بالعما جاراي، جاڭگىرشىلەردەن ەپوستى تىڭداۋ باقتىنا بولەندىم. «بۇمبانىڭ» شىكى مۇقاباسىندا 'وسى كىتابىم ارقىلى موڭعۇل ۇلتىنىڭ باتىرلىق ەپوسى جاڭگىرگە قۇرمەت بىلدىرەمىن' دەپ جازىلعان، ول سوزدەر سونىمەن ئبر ۇاقىتتا مەن تۇرمىس كەشىرگەن سول جەردەگى ئار ۇلتتىڭ تاڭداۋلى مادەنيەت رۇحىنا دەگەن تاعزىم، مەنىڭ شعارماشىلىعىم سولاردان مول ئنار العان". 11 ـ ايدىڭ 19 ـ كۇنى "2023 ـ جىلعى جۇڭگو ادەبيەت سالتاناتى. ماۋدۇن ادەبيەت سيلىعى كەشى" ماۋدۇننىڭ تۇعان جەرى جىجياڭ تۇڭشياڭنىڭ ۇجىن قالاشعىندا وتكىزىلدى ئارى جىجياڭ جاساندى سەرىك تەلەۇيزياسى، بەيجيڭ جاساندى سەرىك تەلەۇيزياسى جانە ئارقايسى ئرى ينتەرنەت تۇعرى ارقىلى بۇكىل قوعامعا تاراتىلدى. كۇللى جۇرت كوز تىككەن سيلىق ساحناسىندا شینجیاڭدىق جازۇشى لیۇ لیاڭچىڭ اۋىلنا ىستىق ىقلاسپەن العىس ايتتى.

سول كۇنى 11 ـ كەزەكتى ماۋدۇن ادەبيەت سيلىعىنا يە بولعان لیۇ لیاڭچىڭدى قامتىعان 5 جازۇشى ئبر جەردە باس قوسىپ سيلىق تاراتۇ سالتىندا جۇڭگو ادەبيەتىنىڭ ەڭ جوعارى اتاعىن ەنشىلەدى ئارى وزدەرىنىڭ جازۇشلىق جولىن جانە سيلىق العاندىعى اسەرىن جۇرتپەن ئبولىسىپ، ادەبيەت جوننىندەگى تانىمدارىن اڭگىمەلەدى.

سيلىق تاراتۇ بۇىنىندا قويىلعان لیۇ لیاڭچىڭ جوننىندەگى ۇگىت فيلمىندە ول كوپشىلىكتى ساحاراعا باستاپ اپارىپ، انا تۇرالى، باتىر تۇرالى، تۇعان جەر تۇرالى، بالا كەزدەگى ويىندار تۇرالى اڭگىمەلەردى تىڭداتتى.

جۇڭگو جازۇشلار قوعامى پارتيا باسشىلىق گرۇپپاسىنىڭ بۇرىنعى شۇجيى جين بيڭحۇا، جۇڭگو جازۇشلار قوعامى پارتيا باسشىلىق گرۇپپاسىنىڭ مۇشەسى، ورىنباسار ئتوراعا لي جيڭزى لیۇ لیاڭچىڭعا سيلىق تاراتتى. سيلىق ئسوزى: لیۇ لیاڭچىڭنىڭ «بۇمباسى» «جاڭگىرگە» دەگەن قۇرمەتى، جاساماپازدىقىلىق گرۇپپاسىنىڭ بۇرىنعى شۇجيى جين بيڭحۇا، جۇڭگو جازۇشلار قوعامى پارتيا باسشىلىق گرۇپپاسىنىڭ مۇشەسى، ورىنباسار ئتوراعا لي جيڭزى لیۇ لیاڭچىڭعا سيلىق تاراتتى. سيلىق ئسوزى: لیۇ لیاڭچىڭنىڭ «بۇمباسى» «جاڭگىرگە» دەگەن قۇرمەتى، جاساماپازدىقىلىق بۇىنىندا كوپ نەگىزدى، ئبىر تۇلعالى جۇڭحۇا مادەنيەتىنىڭ مەيلىنشە توعىسقان ومىرشەڭدىك كۇشىن دالەلدەدى. ەپوس، بالالار ەرتەگىسى، ئتامسلدى ئبىر تۇلعالاردىرپ، جىرلاعان جانە اڭگىمەلەگەن سيمفونيالىق داستاندا ەسكەن جەلدەي، جۇيتكىگەن تۇلپاردداي، كورگەن تۇستەي، كوركەم ەلەستەي قيالمەن ۇشان ـ تەڭىز، ادەمى اقىندىق دەڭگەيدى ايگىلەدى. ريا بالالىقتا دەگەن ساعىنىش پەن ۇاقىت جايلى تولعانىستا ادامزاتتىڭ ەڭ قاراپايىم اۋەلگى بەينەسىنە قايتۇداي ورتاق ارمانى قامتىلىپ جاتىر. وسى سەبەپتى «بۇمباعا» 11 ـ كەزەكتى ماۋدۇن ادەبيەت سيلىعى بەرىلدى.

«بۇمبا» ـــ لیۇ لیاڭچىڭنىڭ 5 جىل جۇمساپ جازىپ شققان رومانى، يلين باسپاسنان باسىلىپ شققان. «ئبر ادامنىڭ قىستاعنان» «بۇمباعا» دەيىن، لیۇ لیاڭچىڭ ۇلى دالانىڭ بەتىندەگى ادام مەن كۇللى ترشلىكتىڭ بىرگە ئومىر سۇرىپ جاتقان مەكەنى جونىندە قالام تەربەيدى. وسى مەكەندەگى ئاربىر جان يەسى تۇگەلدەي ونىڭ قالامىندار ـ نامىستى ئارى ساۋلەلى ئومىر سۇرەدى. ونىڭ قاراۋىنشا، ئبر جازۇشى ئبر جەردىڭ ەجەلگى تاريحىن ئتىرىلدىرىپ، ئۇزىنىڭ جۇرەك تۇكپىرىندەگى كەشۇلەرىنە ايناللدىرىپ، جەرگىلىكتى تاجىريبەسىن جالپى جۇرتپەن ورتاقتاسۇى كەرەك. مەكەننىڭ حيكاياسىن جۇڭگو حيكاياسى ەتىپ بايانداپ، بۇكىل دۇنيە جۇزىنە تىڭداتۇ كەرەك.

ماۋدۇن ادەبيەت سيلىعىن جۇڭگو جازۇشلار قوعامى ۇيىمداستىرادى، ئار 4 جىلدا ئبر رەت باعالانادى، وتكەن 10 كەزەكتە جينى 48 سيلىق العان تۇىندى باعالانىپ، رومان جاساماپازدىعىن گۇلدەندىرۇ، قازىرگى زامان ادەبيەتى كلاسسيك شعارمالارىن جاريقا شعارۇ، ئداۇىر ادەبيەت ـ كورگەمونەرىنىڭ بيىگىن ايگىلەۇ، ادەبيەت دىستەرىنىڭ داۋىن ىلگەرلەتۇ جاقتارىندا وراسان زور ۇلەس قوستى. لیۇ لیاڭچىڭنىڭ سيلىققا يە بولۇى شینجیاڭنىڭ وسى سيلىق جاعىندا اقتاڭداعىن تولتىردى. وسى كەزەكتى ماۋدۇن ادەبيەت سيلىعى بوينشا جينى 238 تۇىندى باعالاۋعا قاتىناستى، بۇلاردىڭ بارلىعى 2019 ـ جىلدان 2022 ـ جىلعا دەيىن باسپادان شققان رومانىدار.

(باسى 1 ـ بەتتە)

"ئبز تىزبەكتەگى نەگىزگى كاسپورىندارعا قىزمەت وتەۋدى كاسپ سالاسى شوعىرىنا قىزمەت وتەۋدىڭ كىرىسۇ ئتۇينى ەتپە، كىلەڭ ئبر كاسپورىنعا قىزمەت وتەۋدەن كاسپ سالاسى شوعىرىنداعى ئتۇيىندى توپ قارىدارلارىنا، سوندىاي ـ اق كاسپ سالاسى شوعىرىنىڭ جوعارعى، تومەنگى بۇىنداعى كاسپورىندارعا قىزمەت وتەۋگە بىرتىندەپ ويىسپ، كاسپ سالاسى تىزبەگىنىڭ، قامداۋ تىزبەگىنىڭ سەرپىمدىلگى مەن حاۋىپسىزدىك دەڭگەيىن جوعارىلاتۇعا دەم بەردىك"، ـ دەدى شینجیاڭ بانكەسى پارتكومىنىڭ شۇجيى، القا باستىعى چىن چۇانجين.

شینجیاڭ بانكەسى كاسپ سالاسى توبىن قايتا قۇرۇ، كاسپ سالاسىنىڭ بايلىعىن بىرىكتىرۇ، ئتۇيىندى نسان قۇرىلىسى سىندى ورايلاردى ئجىتى قاداعالاپ، ئس جۇزىندىك جاعدايمەن بىرلەستىرە وتىرىپ كاسپ ەرەكشەلگىنە، كاسپ سالاسى زاڭدىلعنا ۇيلەسەتىن جالپىلىق فينانستىق قىزمەت وتەۋ جوباسىن جاساپ، جالپىلىق فينانستىق قىزمەت وتەۋدىڭ ساپاسىن، ونمىدىلگىن جوعارىلاتتى.

"قارىز اقشا بەرۇ ئتارتىبى جاعىندا، ئبز شەشىم جاساۋ تىزبەگىنىڭ قىسقا بولۇى سياقتى ابزالدىلىقتاردى تولىق ساۋلەلەندىرىپ، قارىدارلارعا ساۋدالاۋ، قارىدارلاردىڭ بازارعا كىرۇىنە رۇقسات ەتۇ، قارىدارلاردىڭ امانات ـ قارىزىن تەكسەرىپ بەكتۇ سىندى 'ئۇش دارەجەلى جاسىل ارنانى' بىرتىندەپ قالپىتاستىرىپ، بازارعا كىرۇگە رۇقسات ەتۇ ئتارتىبىن ساپالىلاندىرۇ ارقىلى پارىقتاندىرا تەكسەرىپ بەكتۇدى، شەكتى ۇاقىتتا تەكسەرىپ بەكتۇدى اتقارىپ، تەكسەرىپ بەكتۇدىڭ كۇشكە يە ۇاقىتىن جوعارىلاتتىق "، ـ دەدى چىن چۇانجين.

سونمەن بىرگە تاعى "8 ئرى كاسپ سالاسى شوعىرى" بوينشا فينانس ونمەدەرىندە جاڭالىق اشۇدى ارقاۋ ەتپە، كاسپ سالاسىنىڭ ەرەكشەلگىمەن بىرلەستىرپ نساناسىنىڭ دارىدىڭ الدىڭعى مەرزىمدىك قارىز اقشاسى، قامداۋ تىزبەگى قارىز اقشاسى سياقتى فينانس ونمەدەرىن شعارىپ، ولشەمدى قامبا تالونىن كەپىلگە قويىپ قارىز اقشا الۇ سياقتى ەرەكشەلىككە يە فينانس ونمەدەرىن زەرتتەپ اشۇدى جەدەلدەتتى.

"ئبز' ۇكىمەت، بانكە، كاسپورىن' سىندى ۇدايىلانعان بايلانىس مەحانيزمىن تۇتقا ەتپە، فينانستىق قىزمەت وتەۋدىڭ قامتۇ ايماسىن ۇزدىكسىز كەڭەيتتىك"، ـ دەدى چىن چۇانجين. 10 ـ ايدىڭ سوڭىنا دەيىن، شینجیاڭ بانكەسى بيىل 44 وزەكتى كاسپورىنمەن بانكە، كاسپورىن جوننىندە اڭگىمە ئماجلىس وتكىزىپ، 17 كاسپورىنمەن جانە ساۋدا قوعاممەن ستراتەگيالىق سەلبەستىك كەلىسىمىنە قول قويىپ، "8 ئرى كاسپ سالاسى شوعىرىندارى" وزەكتى كاسپورىندارعا جالپىلىق فينانستىق قىزمەت وتەۋ ورنالاسىمىن جاپىاي بلگەرلەتتى.

كاسپ سالاسى تىزبەگىنەن الىپ قارالعاندا، شینجیاڭ بانكەسىنىڭ امانات ـ قارىزىن قولداۋ كورسەتكەن شوعىر تىزبەگىندەگى نەگىزگى كاسپورىندار "8 ئرى كاسپ سالاسى شوعىرىن" نەگىزىنەن قامتىعان، مۇنىڭ ىشىندە كومىر، كومىر حيميا ونەركاسىبى كاسپ سالاسى شوعىرى، جاسىل كەن شارۋاشىلىعى كاسپ سالاسى شوعىرى، جاڭا ەنەرگيا، جاڭا ماتەريال سياقتى ستراتەگيالىق سيپاتتى جاڭادان گۇلدەنگەن كاس